

TRÍCH YẾU LUẬN ÁN

-----o(0)-----

Tên tác giả: **NGUYỄN VĂN CHIẾN**

Tên luận án: **Điện cố với các đặc trưng ngôn ngữ và nội hàm văn hoá của chúng (trên cơ liệu điện cố Nga, Anh, Việt)**

Ngành khoa học của luận án: **Lí luận ngôn ngữ**

Mã số: **5.04.08**

Tên cơ sở đào tạo: **Đại học Quốc gia Hà Nội – Trường Đại Học Khoa học Xã hội và Nhân văn.**

NỘI DUNG TRÍCH YẾU

1. Mục đích và đối tượng nghiên cứu của Luận án:

Khảo sát, phân tích và khái quát về điện cố nhằm nhận diện với đặc điểm riêng biệt của chúng để chứng minh điện cố là đơn vị sử dụng và tồn tại độc lập, không hề trùng với thành ngữ, tục ngữ hay cách ngôn. Điện cố được nghiên cứu ở bình diện các đặc trưng ngôn ngữ và nội hàm văn hoá nhằm bộc lộ những phẩm chất đặc thù của điện cố là điển (sự kiện trong văn liệu xưa) và cố (câu chuyện, diễn trình sự kiện đời xưa). Tính hàm súc, cô đọng được quy định bởi hai thành tố điển và cố này vốn luôn luôn tồn tại song hành trong ngữ nghĩa của các đơn vị điện cố.

Việc nghiên cứu trong Luận án này nhằm tạo cơ sở lí luận cho nghiên cứu điện cố, giảng dạy điện cố ở các bộ môn Từ vựng học, Ngữ nghĩa học, Đất nước học, Ngôn ngữ văn hoá học, Từ từ học v.v... Đồng thời Luận án cũng nhằm xác lập một số nguyên tắc lí thuyết cho công tác biên soạn từ điển giải điện cố, từ điển điện cố song ngữ và đa ngữ.

Việc khảo sát điện cố ở bình diện ngôn ngữ và văn hoá có thể góp phần đặt nền móng cho một ngành chuyên nghiên cứu điện cố với các đặc trưng phổ quát và đặc thù và tồn tại độc lập trong hệ thống ngôn ngữ học.

Đối tượng nghiên cứu trong Luận án là các đơn vị điện cố trong ba ngôn ngữ: tiếng Nga, tiếng Anh và tiếng Việt. Trước hết là nhận diện điện cố để cấp một định nghĩa cơ bản cho các thao tác phân tích tiếp theo. Điện cố được xác định thông qua những dị biệt và tương đồng với thành ngữ, tục ngữ, cách ngôn và danh ngôn. Đồng thời xác nhận các nét tương tự và khác nhau giữa các đơn vị điện cố trong tiếng Nga, tiếng Anh và tiếng Việt. Đặc trưng ngôn ngữ của điện cố được làm rõ thông qua xác định cấu trúc cú pháp của điện cố (với hình thức là từ, là cụm từ, là câu) ở cả ba ngôn ngữ. Nguồn gốc của điện cố cũng được khảo sát ở các bình diện ngữ nghĩa, từ nguyên. Vấn đề điện cố nguyên gốc được đề cập tỉ mỉ (trong đó có nêu thêm mang điện cố Latinh được sử dụng trong tiếng Nga và tiếng Anh).

Nội dung văn hoá của điển cố được nghiên cứu trong mối quan hệ giữa ngữ nghĩa và cấu trúc văn hoá với ngữ nghĩa của điển cố. Khía cạnh ý nghĩa hàm ẩn văn hoá trong ngữ nghĩa của điển cố cũng được đề cập tới.

2. Các phương pháp nghiên cứu đã sử dụng:

Trong Luận án có áp dụng phương pháp miêu tả (ở diện đồng đại và lịch đại), phương pháp đối chiếu, phương pháp so sánh, phương pháp thống kê (thông qua việc sử dụng các nguồn từ điển tường giải điển cố và từ điển điển cố hai thứ tiếng). Những phương pháp khác như qui nạp, diễn dịch, định lượng, định tính cũng được sử dụng nhằm phân tích và làm rõ cấu trúc các đơn vị điển cố ở ba ngôn ngữ về mặt ngôn ngữ (ngữ nghĩa và ngữ pháp) và nội dung văn hoá (ngữ nghĩa văn hoá khúc xạ qua ngữ nghĩa điển cố, ý nghĩa hàm ẩn văn hoá) v.v...

3. Các kết quả chính và kết luận:

a. Đây là công trình đầu tiên ở Việt Nam nghiên cứu điển cố với tư cách một đơn vị ngôn ngữ học được tồn tại độc lập và có cương vị tự trị của nó.

b. Những đặc trưng ngôn ngữ căn bản và nội hàm văn hoá (xét theo quan điểm kí hiệu học) của điển cố được nhận diện và sử dụng rõ ràng thông qua các khảo sát lí thuyết và thực tiễn hành chức của chúng bằng một loạt các phương pháp như miêu tả, đối chiếu, so sánh, thống kê kết hợp nhuần nhuyễn với qui nạp, diễn dịch, định lượng, định tính.

c. Cái mới cơ bản của Luận án là xác định được toàn bộ hình thức và nội dung của điển cố ở bình diện ngôn ngữ và nội hàm văn hoá, đồng thời xác lập được những thao tác lí luận và thực hành nhận diện đặc trưng của điển cố.

d. Các kết quả nghiên cứu của Luận án có thể được áp dụng trong nhiều ngành như Từ vựng học, Ngữ nghĩa học, Tu từ học, Đất nước học, Văn hoá học, Ngôn ngữ văn hoá học. Bên cạnh đó, Luận án có đóng góp cho việc dạy, học điển cố ở các trường Đại học chuyên ngữ hoặc ngữ văn và cho công tác biên soạn từ điển điển cố tường giải, song ngữ, đa ngữ.

e. Những cơ sở lí luận và phân tích cấu trúc ngôn ngữ cùng nội hàm văn hoá của điển cố trong Luận án có thể được áp dụng tốt cho việc biên soạn sách dạy tiếng Việt và Văn hoá Việt Nam cho người nước ngoài hay sách dạy ngoại ngữ như tiếng Nga, tiếng Anh.

Hà Nội, ngày 30 tháng 09 năm 2002

Chữ kí của GS hướng dẫn

Nghiên cứu sinh

Nguyễn Thiện Giáp

Nguyễn Văn Chiến

Trưởng ĐHKHXH và NV xác nhận

R. Hiệu trưởng

Trưởng phòng Đào tạo

